

Дискриминацията: между правото да бъдеш различен и неприемането на различието

Сдружение Инициатива за равни възможности

Примерите на продължаваща, дълбока дискриминация и отрицателно обществено мнение и отношение към ромската общност в страната са твърде много на брой. Българското общество е вградило в своето мислене и ценностна система крайно неприемане на ромската общност, като вярва че ромите са първопричината за всяко неблагоприятие или друго събитие, с негативни последици, без значение дали е личен или обществен проблем. Това мнение се допълва от проведеното в края на миналата година, 2023г., проучване Специален Евробарометър на Европейската комисия „Дискриминация в Европейския съюз“. Според данните от него, повече от половината европейски граждани смятат, че в тяхната държава дискриминацията е широко разпространена, поради факта, че има голям дял на ромско население, или други граждани с по-тъмна кожа¹. И в това проучване българската държава за пореден път заема най-ниската позиция, спрямо другите европейски държави, що се отнася до приемането на високо поставени лидери, с друг цвят на кожата. Изследването представя, а данните от онлайн наблюдението, извършено в рамките на проект „Противодействие на дискриминацията срещу ромите в онлайн и офлайн среда“, потвърждава възприятието на анкетиранияте български граждани, че дискриминацията в страната е особено широко разпространена тогава, когато си от различен етнически произход (60% от анкетиранияте българи) или представител на ромската общност (65% от анкетиранияте българи).

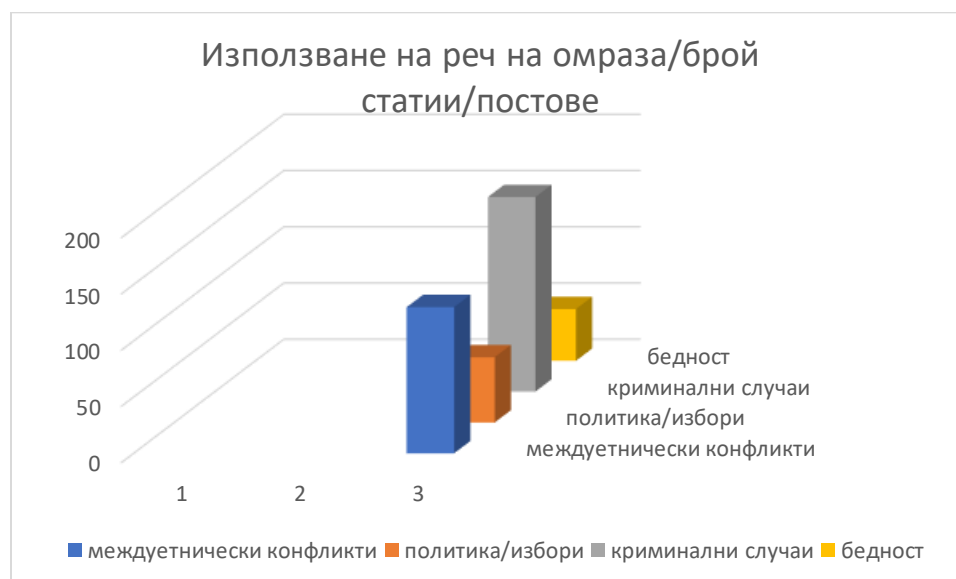
Условията в страната са „благоприятни“ за този интересен за изследване феномен, макар и да има потресаващи последици за отделните представители на тази етническа общност в личен и професионален план. Като се започне от достъпът до ранно детско развитие, качествена здравна грижа, добро образование, и се стигне до трудова реализация и сигурен дом. Продължаващата с години политическа нестабилност, използването на език на омраза от различни платформи, и високи трибуни, от политически овластени лица и структури затвърждават отрицателната оценка за общността без да има възможност за обратен отговор или дискусия. Непримириемостта, с която медийни платформи и социални мрежи продължават да трупат сензационни тиражи, споделяне на постове, размива границите на етичния морал и кодекс за спазване на личната неприкосновеност, човешките права, и презумпцията за невинност.

В рамките на проект „Противодействие на дискриминацията срещу ромите в онлайн и офлайн среда“, осъществяван от Европейския Център по Правата на Ромите в партньорство със сдружение „Инициатива за равни възможности“ десет доброволци систематично и последователно, в продължение на 14 месеца, наблюдават медийни издания, социални

мрежи и платформи за наличие на омразна реч. Фигура 1 обобщено представя случаите на използване на реч на омраза.

Най-често срещаният повод за използване на омразен език е извършено криминално престъпление, чийто извършител според медията е от ромски произход. Следвани от случаи на междуетнически конфликти, породени от различни фактори, предимно от битов характер. На трето място, непоклонимо стоят изборите и повтарящата се обществено ползвана формула за купуване и продаване на гласове основно сред ромски общности в страната. В този цикъл на повтаряемост участват не само обикновените граждани, които използват социалните медии, за да спекулират, но и много от онлайн медиите, които традиционно запълват празнини в своите издания с гръмки заглавия за цената на вота сред ромите в страната.

Бедността и социалното изключване са на последно място, в периода на наблюдение. Социалните неравенства, особено в страна като България често пъти са общ знаменател за големи обществени групи. В повечето случаи, този наратив не е причина за взаимна дискриминация, тъй като тези групи споделят почти идентични социално-икономически характеристики и стандарт на живот. От друга страна, феноменът на фалшивите новини ползва точно тази обществена група, за да споделя и пропагандира наративи, които са продиктувани от различни политически или други обществено значими субекти, за да влияе продължително и системно и да поляризира обществото.

Фигура 1. Брой статии/постове, в които е използвана реч на омраза

Доброволците, наблюдаващи речта на омраза отбелязват, че статиите/постовете в онлайн медийни издания и социални платформи, често пъти са придружени и от видео материали или снимки, които подсилват ефекта на неприязън и неприемане, в допълнение към представената информация. Най-широко разпространената платформа са социалните медии, които дават възможност за споделяне на видео или друго медийно съдържание, заедно с текстове, които подстрекават към дискриминация, враждебност, насилие и ползват омразна реч. Сериозна загриженост буди възможността подобно медийно съдържание да бъде споделяно и съответно достигащо до изключително висок брой лица.

Непремахването на подобни постове/статии и съдържание е отстъпление от демократичните стандарти, основните човешки права и свободи, които биват накърнени в резултат от продължително излагане на дискриминация и заклеймяване в онлайн пространството. От общо докладвани 923 случая на дискриминация от наблюдаващите доброволци, едва 55 са тези, които са премахнати, без отговор остават 100, а другите продължават да стоят в онлайн пространството.

Все още липсват адекватни мерки на институционално ниво за защита и най-вече предотвратяване на подобни зловередни становища, постове и статии, създават устойчива среда за продължаваща и широко разпространяваща се омразна реч. Не е налице продължаваща и всеобхватна защита срещу дискриминация от органите и институциите, следящи за случаи на дискриминация по различни признаци, идентифицирани и регламентирани в българското законодателство.

ⁱ <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2972>